

శ్రీః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీమాన్ వేంకటనాథార్యః కవితార్కికకేసరీ ।

వేదాంతాచార్యవర్యో మే సన్నిధత్తాం సదా హృది ॥

॥ ఉద్ధవ గీతా - ఏకోనవింశతి తమోఽధ్యాయః ॥

This document* has been prepared by

Sunder Kidambi

with the blessings of

శ్రీ రంగరామానుజమహాదేశికన్

His Holiness *śrīmad āṇḍavan* of *śrīraṅgam*

---

*This was typeset using skt, L^AT_EX, Itrans, and the **Tikanna** font.

శ్రీః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

॥ ఉద్ధవ గీతా - ఏకోనవింశతి తమోఽధ్యాయః ॥

శ్రీభగవానువాచ

అథ తే సంప్రవక్ష్యామి సాంఖ్యం పూర్వైర్వినిశ్చితం |
యద్ విజ్ఞాయ పుమాన్ సద్యో జహ్యద్ వైకల్పికం భ్రమం || 19.1 ||

ఆసీజ్ఞానమథో అర్థ ఏకమేవావికల్పితం |
యదా వివేకనిపుణా ఆదౌ కృతయుగేఽయుగే || 19.2 ||

తన్మాయాఫలరూపేణ కేవలం నిర్వికల్పితం |
వాఙ్మనోఽగోచరం సత్యం ద్విధా సమభవద్ బృహత్ || 19.3 ||

తయోరేకతరో హ్యర్థః ప్రకృతిః సోభయాత్మికా |
జ్ఞానం త్వన్యతమో భావః పురుషః సోఽభిధీయతే || 19.4 ||

తమో రజః సత్త్వమితి ప్రకృతేరభవన్ గుణాః |
మయా ప్రక్షోభ్యమాణాయాః పురుషానుమతేన చ || 19.5 ||

తేభ్యః సమభవత్ సూత్రం మహాన్ సూత్రేణ సంయుతః |
తతో వికుర్వతో జాతోఽహంకారో యో విమోహనః || 19.6 ||

వైకారికస్తైజసశ్చ తామసశ్చేత్యహం త్రివృత్ |
తన్మాత్రేంద్రియమనసాం కారణం చిదచిన్మయః || 19.7 ||

అర్థస్తన్మాత్రికాజ్జ్ఞే తామసాదింద్రియాణి చ |
తైజసాద్ దేవతా ఆసన్నేకాదశ చ వైకృతాత్ || 19.8 ||

మయా సంచోదితా భావాః సర్వే సంహత్యకారిణః |
అండముత్పాదయామాసుర్మమాయతనముత్తమం || 19.9 ||

తస్మిన్నహం సమభవమండే సలిలసంస్థితౌ |
మమ నాభ్యామభూత్ పద్మం విశ్వాఖ్యం తత్ర చాత్మభూః || 19.10 ||

సోఽస్పృజత్తపసా యుక్తో రజసా మదనుగ్రహాత్ |
లోకాన్ సపాలాన్ విశ్వాత్మా భూర్భువః స్వరితి త్రిధా || 19.11 ||

దేవానామోక ఆసీత్ స్వర్భూతానాం చ భువః పదం |
మర్త్యాదీనాం చ భూర్లోకః సిద్ధానాం త్రితయాత్ పరం || 19.12 ||

అథోఽసురాణాం నాగానాం భూమేరోకోఽస్పృజత్ ప్రభుః |
త్రిలోక్యాం గతయః సర్వాః కర్మణాం త్రిగుణాత్మనాం || 19.13 ||

యోగస్య తపసశ్చైవ న్యాసస్య గతయోఽమలాః |
మహర్షనస్తపః సత్యం భక్తియోగస్య మద్గతిః || 19.14 ||

మయా కాలాత్మనా ధాత్రా కర్మయుక్తమిదం జగత్ |
గుణప్రవాహ ఏతస్మిన్నన్మజ్జతి నిమజ్జతి || 19.15 ||

అణుర్బృహత్ కృశః స్థూలో యో యో భావః ప్రసిద్ధ్యతి |
సర్వోఽప్యుభయసంయుక్తః ప్రకృత్యా పురుషేణ చ || 19.16 ||

యస్తు యస్యాదిరంతశ్చ స వై మధ్యం చ తస్య సన్ |
వికారో వ్యవహారార్థో యథా తైజసపార్థివాః || 19.17 ||

యదుపాదాయ పూర్వస్తు భావో వికురుతేఽపరం |
ఆదిరంతో యదా యస్య తత్ సత్యమభిధీయతే || 19.18 ||

ప్రకృతిర్వ్యసోపాదానమాధారః పురుషః పరః |
సతోఽభివ్యంజకః కాలో బ్రహ్మ తత్త్రితయం త్వహం || 19.19 ||

సర్గః ప్రవర్తతే తావత్ పౌర్వాపర్యేణ నిత్యశః |
మహా౯ గుణవిసర్గార్థః స్థిత్యంతో యావదీక్షణం || 19.20 ||

విరాణ్మయాఽఽసాద్యమానో లోకకల్పవికల్పకః |
పంచత్వాయ విశేషాయ కల్పతే భువనైః సహ || 19.21 ||

అన్నే ప్రలీయతే మర్త్యమన్నం ధానాసు లీయతే |
ధానా భూమౌ ప్రలీయంతే భూమిర్గంధే ప్రలీయతే || 19.22 ||

అప్పు ప్రలీయతే గంధ ఆపశ్చ స్వగుణే రసే |
లీయతే జ్యోతిషి రసో జ్యోతి రూపే ప్రలీయతే || 19.23 ||

రూపం వాయౌ స చ స్పర్శే లీయతే సోఽపి చాంబరే |
అంబరం శబ్దతన్మాత్ర ఇంద్రియాణి స్వయోనిషు || 19.24 ||

యోనిర్వైకారికే సౌమ్య లీయతే మనసీశ్వరే |
శబ్దో భూతాదిమప్యేతి భూతాదిర్మహతి ప్రభుః || 19.25 ||

స లీయతే మహా౯ స్వేషు గుణేసు గుణవత్తమః |
తేఽవ్యక్తే సంప్రలీయంతే తత్ కాలే లీయతేఽవ్యయే || 19.26 ||

కాలో మాయామయే జీవే జీవ ఆత్మని మయ్యజే |
ఆత్మా కేవల ఆత్మస్థో వికల్పాపాయలక్షణః || 19.27 ||

ఏవమన్వీక్షమాణస్య కథం వైకల్పికో భ్రమః |
మనసో హృది తిష్ఠేత వ్యోమ్నీవారోఽదయే తమః || 19.28 ||

ఏష సాంఖ్యవిధిః ప్రోక్తః సంశయగ్రంథిభేదనః |
ప్రతిలోమానులోమాభ్యాం పరావరదృశా మయా || 19.29 ||

|| ఇతి ఏకోనవింశతి తమోఽధ్యాయః ||